28

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO PRACTICA
DE

MORBIS FOETUUM IN UTERO MATERNO,

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
FRIDERICO WILHELMO,
SERENISSIMO REGNI HÆREDE,
PRÆSIDE
FRIDERICO HOFFMANNO,
MEDICO REGIO ET PROFESSORE,
DN. PATRONO, PRÆCEPTORE ATQVE HOSPITE ſuo ætatem pie colendo,

PRO DOCTORIS GRADU
publice defendet
D. Februar. MDCCII

PHILIPPUS JACOBUS Büttel/
Nordlinga-Rhetus.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

PROOEMIUM.

TAm miſera ac ærumnoſa generis humani conditio eſt, ut non modo innumeris malis per vitam homines crucientur, verum etiam, ut intra carceres uterinos adhuc concluſi fœtus, antequam vitali hac aura fruantur, & lucem aſpiciant a malis atque ægritudinibus non immunes ſint; Ita nihil familiarius eſt, quam ut fœtus in utero, ex gravi præſertim matris affectu, convulſionibus & inordinatis membrorum agitationibus, matre id abunde perſentiente, diſtorqueantur. Inſuper ipſa experientia addocet quotidiana, peculiaribus morbis eos in utero affligi, & afflictos in lucem prodire. Tanta vero matrum cum fœtibus, quos, utero gerunt, eſt conſenſio, ut hi illis intime compatiantur, adeo, ut non modo, ad omnem gravem animi affectum matris, triſtitiam & iram, teneræ fœtuum fibrillæ, in anomalos motus concitentur, ſed quod magis eſt, a forti imaginatione eorum, quæ in ſenſus inciderunt, formatio partium plane impediatur, turbetur, ac vitietur, ſimilesque characteres ac imagines, quas mater in cerebrum recepit tenello infanti certis in partibus affricentur, ex quibus

abunde diluceſcit, magnam eſſe ſympathiam ac affinitatem matris cum fœtu quoad partes ſpirituoſas impetum facientes, ſive ipſam animam, ut loqvuntur ſenſitivam. Similis quoque conſenſio manifeſto deprehenditur, inter fluidas, humidas, ac ſolidas matris partes, unde ſi ipſæ conceperunt vitium, diſcraſiam, ipſi infantes mox in utero labem inde luunt, ſimilibusque morbis afficiuntur, vel extra uterum degentes ad eosdem affectus, qui ſucceſſu temporis ſeſe exerunt diſpoſiti ſunt. Hæc omnia cum profundius paulo mecum meditatus fuerim, placuit ſpeciminis inauguralis loco affectus hos morboſos, qui infantibus in utero familiares eſſe ſolent, recenſere atque evolvere; præſertim cum hanc materiā ſpeciali labore tractatam non dum mihi videre contigerit, ſpe innixus firmiſſima, fore, ut opus hoc, & labor, non ſine utilitate, atque emolumento proximi cedere poſſit. Veniam autem facile impetrare potero, ſi in difficillima & ardua hac materia meæ cogitationes non ſtatim ita ſint comparatæ, ut ſucceſſu temporis non limam, ac emendationem admittere debeant. Interea Deum T. O. M. devotis atque ardentibus invoco precibus, ut conatibus meis quos unice in ejus gloriam directos volo ex alto benedictionem & gratiam uberrimam aſpirare velit.

§. I.

PRinceps autem noſtra erit intentio, ex fide dignis authoribus & obſervationibus hiſtorias atque exempla afferre variorum morborum, quibus fœtus in ipſius uteri ergaſtulo laborarunt, & afflicti fuerunt, quorum poſtea ortum ac cauſas ſpecialius, quantum poſſibile eſt, inquirere & qua ratione in poſterum averti poſſint exactius paulo perſcrutati lubet. Pri-

mum

mum autem deprehendimus morbum variolarum, quo gravida corripitur ſæpius tranſire in ipſum fœtum. Ita *Hildan. Cent. IV. Obſ. 56.* duo inſinuat exempla fœtus nempe maſculini, item: fœminini varioloſorũ, quia matre tali morbo laborante, prodierunt ſimilemque caſum refert Thom. *Bartholin. Cent. IV. hiſtor. 50. ubi Anno 1656.* in Dania illud accidiſſe tradidit. *Foreſtus* quoque author fide dignus obſervavit *libro 5. Obſ. 44. p. 196.* fœtum a variolis non fuiſſe immunem. Ita etiam *Mœllenbroccius in Miſcell. Natur. Curioſ. Dec. I. An. I. p. 131.* hanc dedit obſervationem; Generoſi cujusdam Viri uxor, cum ante variolis laboraſſet, filiam peperit veſtigiis variolarum conſpicuam. Unde liquet ipſam adhuc in utero materno ſimul cum matre variolis fuiſſe affectam. *Miſcell. Nat. Curioſ. Dec. II. An. VI. Obſ. 61.* hanc recenſent hiſtoriam: Juvencula quædam gravida, dum detenta eſſet variolis, enixa eſt fœtum, in toto corpuſculo variolis plenum. Plura evolvi poſſunt exempla in *Dec. I. AN. I. Obſ. 53. it. Rhodii Cent. III. Obſ. 83. in Brrtholini Cent. III. epiſtols 85.* At vero illud non perpetuo contingere, ut mater varioloſa infantem in utero talem quoque reddat, præclare oſtendit *Borrichius in Act. Med. Hafnienſibus vol. V. Obſ. 75.* adducens exemplum infantis, qui ſine variolis a matre, quæ graviſſime iſtis laboravit, excluſus fuerit. Prout etiam fœtum in clauſtro materno hærentem variolis corripi matre ab iisdem immuni *Joh. Fernelii* teſtimonio inprimis conſtat, qui *libro II. de abditis rerum cauſis Capit. 12.* Sæpe, inquit, deprehenſum, prægnantes maturos fœtus edidiſſe hac lue perfuſos, quarum aliæ nihil omnino foris, aliæ non niſi, multis poſt diebus incommoda ſenſerunt, idque proprio ſuo exemplo *Franciſc. Mauriceau lib. I.* de morbis gravidarum

cap. 2. comprobat. Morbillorum morbo infantes quoque in utero materno affligi identidem experientia comprobat. Ita Baroniſſa de K. ultimo impraegnationis menſe corripiebatur morbillis periculoſisſime, reſtituebatur quidem feliciter per convenientia auxilia, attamen fœtus, qui ſtatim prodibat maculas rubras oſtendebat, *vid. Dec. II. Ann. III. Obſ. 97.*

§. II.

Majus adhuc & atrocius malum eſt, lues venerea quam ex corporibus gravidarum transfuſam in fœtus legimus, qua de re conſuli poſſunt *Dec. II. An. VI Obſ. 61. & Monſ. Gervais Ucay, vid. Problem Curieux XII. dans le nouveau traite de la maladie venerienne.*

§. III.

Perquam familiaris quoq; & communis morbus eſt ipſis fœtibus cum matre Icterus, quem puerum in utero matris contraxiſſe *Panarolus Pentecoſt. IV. Obſ. 44. p. 137.* recenſet *Curioſa eſt obſervatio 57. Kerckringii*, quam narrat hoc modo: mater ictero laborans, octavo gravidationis menſe peperit mortuum puerum, ſed ita flavum, ut de cera factus non partus humanus videretur, ſic inquit eum poteſtatis meæ factum ſeco, pro ſanguine humor fellis inſtar flavum reperio, eumque diligenter, lagena exceptum ſervo, ad oſſa ut perventum, ea ſic erant, eodem humore, eodem colore flavo imbuta, ut ſi non ipſe ſecuiſſem corpusculum, illudi mihi, atque arte tinctum fuiſſe putarim. Eſt penes me etiamnum plena iſto ſanguine lagena eſt ſceleton ipſius pueri, non minus rara ſui compoſitione, quam calore iſto viſendum vix credes fucum abeſſe niſi ſinceritatem meam ex aliis, quæ hic narro, & in Muſeo ſervata oſtendo, comprobaveris vid. *Obſ. 57.*

§. IV.

§. IV.

Quod attinet ad febres intermittentes, eæ ipſæ quoque ſi matres gravidæ illis laborant, in prolem tranſire ſolent, in hujus rei confirmationem meretur adduci egregius locus ex *Fernelio*, qui exſtat *Path. lib. I. cap. XI.* ſi gravida medio geſtationis tempore quartana febri afficitur, partum edi, qui diu poſtea, quartana febri conflictabitur, atque ſi nono, ea menſe Phrenitide prematur prolem gigni in pleuritidem proclivem, quemadmodum & ejus, cui abſceſſus ex octavo menſe præruperat, filium in omnem vitam habuiſſe purulentas aures, unde intelligi poteſt, non modo prima conformatione ex ſemine, verum etiam toto geſtationis tempore, tum ex materno ſanguine tum ex aliis humoribus, atque alimentis morborum proclivitates in fœtum contrahi: ſimilem obſervationem conſpicies in *Dec. II. An. 5. Obſ. 44.* fœminam nempe cujusdam militis invaſerat pertinax quartana altero ſtatim menſe, ultimis menſibus ante & poſt paroxymum embryonem maxime inquietum, tremulum, & ab uno in aliud latus ſeſe volutantem manifeſte ſenſit, ut triſtem ſibimet ipſa prædiceret eventum, tandem ſuperato eodem terribili paroxyſmo circa decimam veſpertinam peperit filiolam, quæ una eademque hora, una cum matre febre iſta miſere affligebatur, & tenerrimum corpuſculum, ſeptimam usque in ſeptimanam, graviſſimos hos ſuſtinuit inſultus. Talismodi exempli meminit quoque *Excell. Dn. Præſes Patronus atque promotor ſtudiorum noſtrorum majorem in modum colendus*, qui ante 10. annos conſulis primarii Aſcanienſis uxorem gravidam quartana laborantem notavit, & remediis opem præſtantiſſimam tulit, quæ filium enixa eſt, per lon-

longum tempus eadem febre correptum, illud autem obſervatione erat dignum, quod brevi poſt partum matrem deſeruerit, Dan. *Puerarius e Geneva* recenſente *Barthol. Cent. IV. Ep. 86. p. 488.* obſervatos a ſe infantes, qui in utero materno febricitarunt certiſſimis cum indiciis, & quorum demortuorum totius corporis habitus maculis quibusdam rubris & lividis diſtincti fuerint. Meretur quoque adduci hîc hiſtoria, quam recenſet *Gockelius Dec. II. An. VI. Obſ. 151.* Fœmina quædam binos ante puerperium menſes, tertiana exquiſite laborans curata vero juſto tempore, puellam peperit cum cuticula puſtuloſa quam paulo poſt plenaria velut excoriatio excepit, haud ſecus, ac ſi fervida aqua macerata eſſet cutis, cuticula vero regenerata fuit medicamentis oleoſis, in ſpecie oleo lini tepefacto.

§. V.

Hydropicum quoque tumorem in fœtum ex vitio matris derivari poſſe, experientia teſtatum fuit. Ita uxor gravida ex ingenti terrore propter incendium ſiti moleſtiſſima urgetur, quam cereviſiæ ſecundariæ largiori potu abigere tentavit, decimo autem poſt die enixa eſt filiolam hydropicam, quæ medicamentis nihil quicquam conferentibus paucis poſt diebus hydrope periit. Hydrocephalus, uti eſt affectus familiaris & quaſi proprius infantibus, ita proſtant exempla eum in utero jam radices ſuas ſumſiſſe. Sic *Blancard. in Collect. Phyſ. Med. Cent. 1. Obſ. 73. fol. 65.* ſe in ſeptem menſium abortu inter duram ac piam matrem magnam aquæ ſanguineæ latentem quantitatem animadverſiſſe memorat. *Balduin. Ruſæus de Extraction. fœtus Cap. 23. Judæ A. 1562.* ſe puerum quendam vidiſſe hydrocephalo laborantem ſcribit,

cui

cui mortuo in lucem prodeunti caput toto corpore fuit gravius. Joh. Lechelius *Miſcell. Curioſ. Dec. II. A. II. Obſ. 178.* exemplum habet pueri maſculi, cui recens nato caput hydrocephalo obſidebatur, cujusque non multo poſt mortui cerebrum non excedebat calami ſcriptorii craſſitiem, quo ſeparato, loco ventriculorum offendiſſe ſe, ait, amplam quaſi veſicam limpidiſſima & inſipida aqua repletam, quantitate uncias 50. excedente.

§. VI.

Recenſendum quoque eſt egregium exemplum de veſicæ calculo, qui in ipſo infante intra uterum concretus fuit, ante viginti nempe & quod excurrit annos, Sereniſſimi Ducis Zeizenſis Mauritii uxor ex renali calculo magnos ſubinde dolores perpeſſa, peperit principiſſam quæ mox a partu atrocia tormina experta fuit præſertim in mictione, tertia ſeptimana moriebatur, aperto corpore in veſica inventus fuit calculus inſtar lapidis mali perſici majoris. Nullum hic dubium eſt, jam in utero, lapidem accepiſſe ſua rudimenta ac principia, extra uterum enim, tam brevi temporis ſpatio tantæ magnitudinis lapis gigni vix poterat.

§. VII.

Nullus autem affectus familiarior ſolet eſſe proli in utero, quam epilepſia, utpote ſubinde experiuntur gravidæ, ad vehementem animi motum ſeu terrorem ſeu iram ingentes jactationes ac volutationes fœtus in utero, ut ſæpius ipſæ exinde deficere videantur, multo magis autem illud ipſum apparet, ſi mater quæ utero gerit, ſæviſſimo hoc morbo corripitur. Memorabilis hinc eſt caſus, quem inſinuant *Miſcell. Nat. Cur. Dec. I. A. III. Obſ. 160.* fœmina ultra quartum menſem gravida epilepſia

corripiebatur crebra, effluxit ei poſtea e pudendis albicans humor teterrimi odoris cum tumore totius, anxietate ingenti, inguinum doloribus, & ſumma virium proſtratione; exiſtimarunt fœtum eſſe mortuum, mox autem motum fœtus percepit ægra vehementiſſimum & ſimulac fuerunt propinata epileptica, convulſivum motum fœtus ſenſit, tandem convulſa his graviter in paroxyſmo peperit filium, & ab eo tempore, nec mater nec filius ſenſit in inſultus. Majorem adhuc conſiderationem meretur obſervatio, quam allegatam habemus *Dec. II. A. VI. Obſ. 15. Miſc. Cur.* Fœmina ultimis geſtationis menſibus, de moleſto, admodum ſæpius reciprocrante fœtus motu conquerebatur, præſertim cum inde ita defatigaretur, ut non raro animi deliquiis proxima, hic motus ſubſultorius ſuos quaſi rythmos obſervans, quoties percipiebatur, toties matris abdomen percutiebat, ſingulis diebus ad minimum hunc paroxyſmum illa ſuſtinebat. Effectum tandem eſt medicamentis, acredinem obtundentibus, ut ceſſante motu hoc convulſivo, fœtus absque violentia naturaliter ſeſe moveret, ſanusque aliquot poſt ſeptimanas in lucem mitteretur.

§. IIX.

Ultimo loco memorandum etiam aliquid eſt de malo, quod non adeo raro contingit, quando nempe infantes in lucem eduntur inteſtinis, vel etiam viſceribus extra naturalem abdominis cavitatẽ propendentibus, in abdomine circa umbilicum facta ruptura, tale quid ante 12. annos obſervavit Halberſtadii in infante *Excell. Dn. Præſes*, qui naſcebatur ſine apertura ani, & ſine diſtinctione ſexus, magna autem moles inteſtinorum flavo obſcuro colore tinctorum propendebat extra corpus,

quæ

quæ erat inteſtini coli portio, cum dimidia parte ilei, mirifice erant expanſa, & ſucco fœtido, obſcure nigricantis coloris referta tertio die moriebatur infans, baptiſmo prius accepto, Nomine ipſi dato Gabe GOttes. Similis caſus ante aliquot annos Querfurti a Dn. Schaumburgo Practico & Phyſico ibi egregio animadverſus eſt. *Blancard.* lib. de morbis puerorum *Obſ. XI. lib. I. fol.* 299. meminit infantis, qui inteſtinis extra abdomen propendentibus natus erat. *Et Elzholzius de conceptione tubariæ* ita ſcribit: fœmina primipara vivum enixa eſt puellum prope umbilicum in ſiniſtro latere rotundo tumore, & caput inſantile magnitudine multum ſuperante deformatum. Ut vero appareret quid intus aleret tumor ille, apertio fuit conceſſa, ubi portionem magnam inteſtinorum incluſam deprehendimus. Copioſa flaveſcente aqua abdominis viſcera cæterum naturaliter ſe habentia nec ulla labe deturbata, circumfluente. Innotuitque una cum peritoneo tendinoſam illam muſculorum abdominis partem quæ lineam albam conſtituit fuiſſe disruptam ſicque per datam portam erumpentibus inteſtinis extenſioni aptam cutis ſubſtantiam ceſſiſſe. Dantur etiam exempla, ubi a cauſa externa & violenta fœtibus in utero læſio quædam ac vitium accedere poteſt, maxime in conformatione partium ſolidarum. Ita hiſtorias legere licet, ubi infantes pronati fuere cum umbilicali hernia, ſive potius ejus prominentia, quæ nihil aliud ſolet eſſe, quam umbilicalis funiculi maxima dilatatio, nam aperto hoc illico in conſpectum venit peritoneum. Vitium tale evenire poteſt, ſi geſtationis tempore lapſa fuerit mater, vel ventrem duro corpori ad-

 move-

moverit qua de re legi meretur *Stalpart. van der Wiel Cent. II. Obſ. 23.*

§. IX.

Reſtat jam, ut etiam hoc loco quædam recenſeamus exempla, quibus corroborari ac demonſtrari poſſit, perverſum ac concitatum Spirituum animalium motum per graves animi affectus inſigne damnum & atrocia Symptomata inferre poſſe fœtibus. Sicuti autem nullus perniciofior generi humano affectus & præſertim gravidis, quam terror ita etiam ultra modum infeſtus ſolet eſſe tenerrimis in utero fœtibus, *Ita in Miſcell. Curioſ. Dec. II. A. X. Obſ. 81. Sommerus* recenſet hiſtoriam ubi mater ſexto menſe prægnans, graviſſimo terrore perculſa omnibus viribus deſtituebatur, & omnis fœtus motus perviginti quatuor dies diſparebat ut inter propriarum virium extremam jacturam de vita fœtus actum eſſe mater indubie crederet. Interim continua analepticorum interna & externa applicatione, poſt tres ſeptimanas fœtus tremore quodam intercalari animulam ſupereſſe adhuc docebat, & ſemper cum matris anxio dolore, poſt hæc ſucceſſive veri fœtus motus redibant. Memoratu quoque digna eſt *Obſ. 83. Dec. I. A. II. Miſcell.* Conjux nempe circa initium noni menſis inopinato metu percellitur propter incendium in urbe, dum illa ab eo temporis momento male ſe habere cœpit, motumque infantis per triduum nullum ſenſit, ſequentibus vero diebus admodum debilem, variis uſurpatis roborantibus octavo die peperit filium bihorium tantum viventem, cujus totum ſiniſtrum latus a capite usque ad calcem colore flammeo conſpiciendum erat. Recenſenda hoc loco etiam eſt *Obſ. 61. Dec. I. A. II.* dum

nempe

nempe gravida partu jam inſtante & valde conſternata, ut in lipothymiam incideret, paucis diebus elapſis filium curvis manibus ac pedibus enixa eſt.

§. X.

Tandem etiam animam ſpecifice per varias ideas objectorum externorum & fortem impreſſionem matris characteriſatam ſimiles effectus & ſtupenda phænomena in infantibus producere res eſt in foro Medico notiſſima, & nolumus in talismodi exemplis numeroſiſſimis recenſendis prolixiores eſſe, ſed potius candidum lectorem remittimus *ad Marci Marci a Kronland lib. 1. idearum operatricium Cap. IV. Saxii Gammarologiam Curioſam lib. II. Cap. IV. p. 596. ad Thom. Fienum de viribus imaginationis. Schrad. Diſp. de viribus imaginationis maternæ in fœtum, it. Harderi Apiarium p. 340. ad. A. I. Dec. III. Miſcell. Obſ. 117. it. Stalpart vander Wiel. Cent. II. Obſ. 36. de Nævis maternis.*

§. XI.

Variæ ſuperius adductæ ægritudines & affectiones, quibus conflictantur fœtus in utero materno, ita ſunt comparatæ, ut exactiſſimam conſenſionem atque harmoniam & communicationem matris cum fœtu addoceant. Utpote tota formatio, nutritio, vita, ac ſanitas, infantis in utero dependet a vita & ſanitate matris; ſine matris enim arctiſſima unione progigni ac produci nunquam poterit fœtus. Tanta autem eſt communio, ut anima matris cum anima fœtus conſpiret, & nullum dubium eſt, quod ſenſationes, perceptiones, ac paſſiones in matris anima excitatæ tranſeant quoque in ipſum infantem, ſicuti id perverſæ phantaſiæ effectus luculenter loqvuntur, conſentit quoque motus ſpirituum ſeu fluidi tenuiſſimi nervei in matre cum motu ſpirituum in infante,

 ſeu

ſeu ſimilis ſpirituum motus matris efficitur in infantibus, quod liquidiſſime conſpicitur in motibus convulſivis, irregularibus Spirituum agitationibus miniſterio affe-ctuum animi, qui in omnibus ſimiles ſunt in ipſis infantibus. Quocirca eo minus dubium erit, quod motus & circulatio ſanguinis ejusq; temperies ac craſis in matre exacte quoque correſpondeat cum ſangvinis motu temperie in infantibus, adeo ut ſi hic temperatus placide & æquabiliter moveatur, talis circulatio & motio quoque in ipſis fœtibus deprehendatur & vice verſa ſi intemperies ſubeſt, ſi motu agitatur ſangvis irregulari morboſo, eundem quoque teneri in utero infantes experiantur.

§. XII.

Quivis tamen hic facile perſpiciet, quicquid vitii in motu a craſi contraxerint ſpiritus ac humores in matre, id gravius perſentire infantes, adeo ut quod illis præſentaneam noxam non infert, hiſce maximum damnum, ac læſionem affricet. Quod etiam manifeſtiſſimum apparet in vehementi ac firma impreſſione ac phantaſia matris, quæ tenellis fibrillis ac ſtaminibus ſuam determinatam motus efficaciam imprimit, minime autem partibus matris robuſtioribus ac validioribus. Unde etiam familiare eſt a terrore incommodum mox accedere infanti, quale quid matres in tanto gradu non percipiunt. Sed propoſiti noſtri ratio poſtulabit paulo accuratius conſenſionem illam matris cum fœtu, inquirere ac indagare.

§. XIII.

Primum autem pro certo ac comperto habendum eſt, ſicuti omne animal: ita etiam præſtantiſſimum omnium hominem progigni ex ſolido principio, nempe veſi-

cula

cula membranacea, cui tenuiſſimus lymphaticus, ſpirituoſus liquor in cluſus eſt, & vocatur ovulum fœmininum, in quo omnia lineamenta ac rudimenta animalis compendio præexiſtunt, quæ tandem expanſivo ſimilis materiæ genitalis motu inteſtino fœcundata, ſucci nutritii debito acceſſu evolvuntur ac viſibilia redduntur. Equidem diverſiſſimæ inter Eruditos de abſtruſo & a ſenſu remotiſſimo formationis negotio proſtant ſententiæ. Quæ quoniam tantum probabilitate nituntur, inter ſe, ut cum iis rebus accidit, non exacte conveniunt, minime autem has omnes adducere & examinare noſtrum propoſitum eſt, per paucis non poſſumus non comminiſci eorum ſententiam nobis minime arridere, qui exiſtimant in ovario Evæ totum genus humanum delituiſſe: neque nobis concipiendam eſſe recentiorum quorundam opinionem, quaſi Deus corpuſcula innumera organica, quæ ſervire poſſint propagationi vegetabilium & animalium, in prima creatione produxiſſet ſtupenda exiguitate donata, & hinc inde in fluidis natare ſicque in corpora recipi. Non enim perſpicere poſſum, quomodo conciliari cum hiſce hypotheſibus poſſit, quod infantes non tantum lineamentis & partium conformatione valde ſimiles parentibus generentur, ſed & diſpoſitionem ad ſimiles morbos, inclinatiooes, vitia, & virtutes acquirant & poſtea, quod maximum, ſola phantaſia matris evertere, immutare, & deturbare poſſit totum formationis negotium, etiam in infante, jam aliquot menſes adulto & vitali: multo minus autē nobis perſvadere poſſumus, quod productio prima organicorum horum corporum ex principio fluat interno, notitia, intellectu, intentione prædito, quod ſecundum has ſpirituales affectiones dirigat ac moveat ma-

materiam, quoniam ſecundum noſtra principia hæ affectiones ſunt tantum propriæ ſubſtantiis immaterialibus & libere agentibus, non autem corporeis & ex neceſſitate quadam ſuas operationes edentibus: tacemus quod ratio, intellectus, ac voluntas per ſe nullum jus quoddam habeat ſeu directionis, ſeu immediatæ motionis in corpora ſed ſaltim eam potentiam ſeu potius imperium limitatum ex ſingulari beneplacito ad certos actus tantum homini a Deo ſit conceſſum. Statuimus ergo animam, quæ format corpus, quæ illud conſervat, quæ varias ac ſpecificas motiones in ipſo efficit, eſſe fluidum tenuiſſimum in actuoſo motu exiſtens, quod veteribus ætheris ac ignis nomine venit, hoc non ut in craſſiore mechanismo ſimplices, tantum ab agentibus externis recipit motuum impresſiones, & ex his facit reactiones, ſed ut tenuiſſimum, innumerabiles ſpecificas ſecundum numerum & ordinem impreſſiones ab organicis creaturis a Deo in creatione prima conſtructis recipit, retinet, & ſecundum hos motus organicos & regulares commovet & diſponit aptam præſentem materiam. Hæ ſunt noſtræ rationales cogitationes, & ſi quis meliores afferre poterit, nobis nemo niſi iniqvus Cenſor vitio vertet, ſi illas deſerimus, & alias amplectamur quod omnes ingenui viri ſemper in phyſicis & probabilibus fecerunt. Ex hoc principio facillime deducemus, qua ratione & morboſæ partium diſpoſitiones, fluidorum temperies vitia, inclinationes transfundantur in liberos verum etiam, quo pacto motus in anima aſſvefacti vel firmiſſime ab objectis externis in ſenſoriis impreſſi potentiam agendi certas in materiæ partes, retineant. Hæc omnia autem fieri mechanice, iſt eſt, phyſice, naturaliter, & ex quadam neceſſitatis lege

in

in corporeis ſubſtantiis, libere ac aperte dicimus ac profitemur.

§. XIV.

In ovulo autem fœcundato, corpus organicum infantis, utut exiliſſima mole latet, ulterius nempe extendendum, evolvendum, atque viſibile reddendum. Nam exiguitas corporis ordini atque organicæ partium conformationi nihil derogat. Videmus id manifeſto in minimis inſectis, v. g. acaro, qui non niſi oculo armato exacte conſpici poteſt: in quo tamen & muſculos & canales, cavitates, humores, ac ſpiritus, ſummo artificio ac ordine compoſitos eſſe nemo phyſicorum facile in dubium vocabit. Quin imo in primorum menſium abortibus obſervare ſæpe numero licuit embryones inſtar formicæ natantes in cryſtallina lympha, veſicula concluſa, qualem obſervationem perelegantem notavit *Cl. Bergerus in Lib. de Natura humana. p. 468.* Ante omnia itaque opus eſt, ut augeatur hoc organum extenſione, & continua ſucci nutritii, blandi, gelatinoſi, lymphatici acceſſione. Hujus autem copia a matre ſubminiſtratur, adeo, ut non ſecus, ac aliæ matris partes, totum infantile corpus ſucco alibili, & quidem delibatiſſimo, nutriatur. Ingens quidem adhuc viget inter phyſiologos controverſia, qua ratione & quibus viis humor ille alibilis matris communicetur cum ipſo fœtu, ubi alii & quidem veteres mediantibus vaſis umbilicalibus ex placenta transferri iſtum ſucum ad corpus fœtus aſſeverarunt. Deinceps ſurrexerunt alii, qui non tantum per umbilicum ſed per os nutriri infantem humore intra amnium collecto, profitebantur. Recentiores autem ex quibus primum nominandus *Stalpart. van der Wiel* repudiata veterum de nutritione fœtus per

umbilicum ſententia, unice contendit, fœtum nutriri & creſcere ſucco tantummodo ſumto per os. Temporis autem ac inſtituti ratio hic non permittit exactam trutinam præſentis argumenti inſtituere: nihilominus non poſſumus non fateri, admodum dubiam nobis apparere nutritionem ſolummodo per os, quoniam in ipſa membrana] chorii ac amnii accuratiſſime inſpecta nulla vaſcula arterioſa vel venoſa, aut alia conſpiciuntur, hinc qua]ratione ſuccus poſſit hic advehi penetrare non poſſumus. Accedit maxime illud, quod provida natura, in elaborando ſecundinarum corpore primo tempore ſit admodum occupata, ut non incrementum ſingulare fœtus animadvertatur, antequam placenta uteri inſignis molis fuerit utero annexa.

§. XV.

Statuendum itaque potius eſſe exiſtimamus, Placentam eum in finem maxime eſſe formatam, ut recipiat ex oſculis arteriarum & glanduloſa Uteri ſubſtantia lymphaticum probe digeſtum alibilem ſuccum, eumque, ſi non detur alia via, per poros venularum ab extra intro ſpectantes cum ſangvine fœtus intime miſceat ac uniat. Præter hunc uſum alium adhuc Placentæ uterinæ aſſignamus, qui in eo conſiſtit, ut vicem gerat Pulmonum, non ut ſangvis refrigeretur & ventiletur, ſed ut tranſeundo per capillaria innumera vaſa, attritione intima facta exacte, quoad ſua principia miſceatur ſicque tenuis, fluidus, ſpirituoſus ac calidus evadat, utpote pulmonum uſum non refrigerare ſangvinem uti veteres ſtatuerunt, ſed ſpiritualſcentiam ipſi conferre à Præſtantisſimis Viris, Sylvio, Maurocordato, Charleton, Borello, Schwammerdamio Bohnio probe notatum eſt. Nam

ſi ac-

ſi accurate perſpicimus placentæ ſubſtantiam & ſtructuram, ex meris membranaceis cellulis & innumeris vaſorum ramificationibus affabre conflata eſt, & quoniam paucus vel plane nullus ſanguis pulmonum vaſa intrat, neceſſe fuit, ut in illud viſcus, illorum vices gerens, derivaretur ſanguis, ubi tamen non negandum, quod ſimul ibi roſcidi & lymphatici ſucci acceſſione per glandulas ac poros communicati ad vitam & nutritionem ſuſtentandam imbutus redeat ad tenellum infantem. Meritò autem talem uſum Placentæ negamus, qualem nonnulli affingunt, exiſtimantes aëreas partes, peream ſanguini inſpirari, quibus certè non opus fuit, cum humores, ſubtili aëris elaſtici portione jam ſubactos & retentos à matre recipiat infans. Cæterum tamen non inficiabimur, non impoſſibile eſſe ultimis inprimis menſibus, ſuccum quendam, qui continetur intra Cavum Amnii & variam habens originem, qua de re conſuli poteſt Bohn. in Circulo anatomico, in patentiorem oris, œſophagi & Ventriculi cavitatem impelli & per totum Corpus ſic diſtribui, nam per os aliquid humoris ab extra in inteſtina ingeri copia ſuccorum, quæ obſervata fuit in ſuperius memorato infante, qui clauſa alvo & urethra inteſtinisque extra abdomen propendentibus natus fuit, perſpicere licet, utut non ad nutriendum Corpus ſpecifice ut opinamur deſtinatus ſit.

§. XVI.

Ex dictis illis facile colligitur, magnam intercedere conſenſionem matri cum fœtu, ratione hujus nutritionis, cujus materiam infans recipit à Matre. Quamvis enim non immediate ſanguis maternus per arterioſos vel venoſos canales ex matre derivetur ad Corpus fœtus

 ne-

neque ſpiritus animales ſeu fluidum nerveum immediate & directe feratur ex matre ad infantem, nihilominus cum ſuccus ille, quo alitur, & extenditur & vitalis fit infans, delibatiſſima & defœcatisſima ſangvinis materni portio ac quaſi quinta eſſentia ſit ſpirituum animalium copia ſufficienter perfuſa, nam non crudum non indigeſtum, non actuoſitatis expers eſſe debet, illud quod nutrit, ſed optimum ſubtile, depuratum ſpirituoſum ac temperatum, unde ratione hujus ſucci fit illa maxima conſenſio matris cum fœtu, non ſaltem in rebus corporeis, ſed in immaterialibus ac ſpecificis motionibus, niſi enim in ſucco illo alibili, qui per placentam fœtui committitur, in ſit fluidum elaſticum animale, quod in cerebro ac nervis maxime ſubſiſtit, non poſſemus cauſas atque ortus ducere ac derivare pasſionum atque pathematum, quæ fiunt ex terrore, ira, matris in ipſis fœtibus, neque phantaſiæ matris effectus in infantibus utero concluſis deducere ac explicare. Equidem non diffitemur, harum rerum explicationem, quo ad τὸ διότι admodum eſſe difficilem, quoniam hæ res a ſenſibus alieniſſimæ, & ſubtilisſimi mechanismi ſunt, hinc temerarium hic eſſet pro ſimplici & nuda veritate, meditationes hac de re venditare, & usque ad extremum vitæ halitum defendere, ſed ſufficiat ſi non tale aliquid ſtatuamus, quod ſano conceptui refragetur quod non miſceat principia inter ſe, & tollat ſpiritus ſtricte ſi dicti, & corporis ſumme neceſſarias differentias.

§. XVII.

Statuimus itaque ſecundum ductum Excell. Dn. Præſidis, cujus informationi fidelisſimæ omnia ſtudia noſtra debemus, animam, quæ format, movet & conſervat corpus in animantibus tenuisſimam eſſe fluidam ſubſtan-

ſtantiam motus agitatisſimi. Omnes autem vires cujusvis ſubſtantiæ creatæ immateriales ſunt, id eſt, ipſi effectus, qui fluunt ex creaturis in alias creaturas non ſunt materiales, non extenſi, ſatis tamen activi, adeo, ut non niſi immateriali ratione concipi queant: & ſicuti craſſum corpus vim alterius immaterialem in motu recipit, & ſecundum hanc reagit, id eſt, novum motum inchoat: ita quo tenuiora & fluidiora ſunt corpora, eo magis ſunt apta, ab aliis corporibus innumeras impresſiones in ſe recipere, propagare, ut id manifeſto videmus in vorticibus luminoſis, ſonoris, qui ex inſtanti per aerem & ætherem ferri ſolent; quidni etiam exinde colligendum erit talem mobilisſimam ſubſtantiam, Veteribus igneam dictam in fibrillis cerebri ac nervorum exiſtentem, in numerabiles impresſiones motuum ab objectis externis in variis ſenſoriis recipere, & ſecundum has, poſitis omnibus requiſitis, ordinatos & determinatos motus efficere. Et quemadmodum in fluidisſimis corporibus excitati motus id eſt, luminoſi, pernicisſime transfunduntur ac propagantur per magnum ſpatium, ita etiam motus ſuſcitati in anima ſeu fluido mobilisſimo per totum corpus penetrant, imaginem & impresſionem ſpecificam efficiunt, quale quid percipimus in animi affectibus totum corpus alterantibus, ita etiam nullum dubium, ſpecificatas, & quaſi ſigillatas in certa figura ac magnitudine vires has motrices immateriales per totum abripi corpus non ſine operatione & activitate, niſi valde ſit reſiſtens mobilis materia. Et hac ratione explicari debet radiatio illa ſpirituū, qua Carteſius exponere ſolet phantaſiæ effectus, hinc perſpicuum erit ad effectus iſtos ſtupendos, qui per phantaſiam accidunt infantibus deducendos, non opus eſſe ut advoce-

 mus

mus hic in ſubſidium proprietates ac potentias ſpiritibus ſtricte ſic dictis competentes, nempe intellectum, intentionem, directionem ac notitiam.

§. XVIII.

Morbi autem, qui ex humoribus ſeu materno ſanguine & ſero oriuntur, non aliam agnoſcunt originem, quam ſuccum nutritium matris, quo fœtus nutritur a temperie ac indole ſua blanda debitaque mixtione deflectentem, quod ſi enim vitales matris fluores impuri ſunt, variis excrementitiis ſalinis & ſulphureis ſordibus viſcidis deturpati, quod fit ex vitio diætæ, circulatione debiliore, & excrementorum ſecretione in matre impedita, non poteſt aliter fieri, quin ſuccus nutritius infantis ſimilis naturæ ac indolis fiat, eosdemque imo graviores effectus morboſos in infante, quam in matre producat.

§. XIX.

Sed ut paulo ſpecialius progrediamur in explicandis ac enodandis affectuum infantum in utero cauſis ac ortu, operæ pretium eſſe exiſtimamus. Primum quod attinet ad morbum variolarum hic infantes in utero facile corripere poteſt, ſi mater eodem laborat; etenim a ſale tenui, ſulphureo, cauſtico a maſſa humorum & ſangvinis, quin imo a partium ſolidarum, quibus implicitum diu latuit, nexu ac involucris liberato originem ſuam ducit; quod vehiculo lymphæ per totum corpus diſtribuitur, & ſpaſmodicas contractiones, anxietates, irregulares ſangvinis & ſpirituum motiones efficit, donec relaxata præſertim cute vigore motus muſculorum præſertim cordis ad habitum corporis propellatur, idem cauſticum principium, mediante

lym-

lympha communicatur quoque ex facili ipſi fœtui, inque eo ſimiles commotiones morboſas excitare aptum eſt, donec etiam vigore cordis intrinſeco relegetur ad relaxatam infantis cutem. Eodem modo morbillorum morbus qui ex ſimili elemento mitioris tamen acrimoniæ fit pronaſcitur, & vitium præcipue in ſero ac lympha complectitur. Multo magis autem putredinoſa ingens deſtructio lymphæ ac ſanguinis in lue venerea & accumulatio multarum ſalino acrium cauſticarum partium infeſta ac exitialis erit tenellis infantibus.

§. XX.

Quartanam ex matre tranſire in fœtum curioſe ſuperioribus obſervationibus notatum fuit. Nam febrem maxime intermittentem eſſe irregularem ſpirituum commotionem, & fibrillarum muſculoſarum ſpaſmodicam præſertim in principio, externi habitus corporis conſtrictionem, quam poſtea citatus ac vehemens motus cordis & arteriarum & conſequenter progresſivus motus ſangvinis velocior, plane tamen inæqualis ſub vigore morbi & æſtu ſubſequitur, id quod ſymptomata ac phænomena ſatis teſtantur, notiſſimum eſt. Revertitur autem hic motus per periodos & quidem quarto die, quoniã materiæ febrilis procul dubio cauſticæ acris ſalino ſulphureæ indolis ad ſpaſmos ſpiritus ſtimulantis activitas, quæ in certa quantitate ac qualitate antequam motum inordinatum in ſpiritus inchoare queat, conſiſtere debet, ad vigorem & ſtatum illum requiſitum propter ſangvinem valde viſcidum, qualis ſolet eſſe in quartanis non prius pervenire & efficaciam nocentem exerere poteſt, quam die quarto. Ex quibus jure meritoque concludimus, cum ſimilis ſanguinis & ſuccorum

viſci-

viſcida intemperies quartanæ nutrix & ſuſtentratrix in infantibus deprehendatur non ſecus ac in matre, nec non principium illud materiale ſulphureæ acris indolis, quod ex tranſpirationis impeditæ, vel excretionum prohibito officio generatur tali ratione communicari etiam cum ipſo infante. Unde ratio in promtu erit, quare infans in lucem editus diu adhuc febri hac corripi poſſit.

§. XXI.

Qua ratione autem Icterus matris in infantem derivetur res adhuc facilior conceptu eſt. Tinctura enim bilis flava, ſulphurea non inſanguine ſed in lympha ac ſero conſpicitur, jam ſi firmiter ſupponamus non ſanguine ſed ſucco lymphatico nutriri foetum in utero, neceſſe eſt ut flava hæc Tinctura a lympha non tam facile rurſus ſeparanda, amandetur etiam ad ipſum infantem, ejusque corpus ſimili colore afficiat. *Amatus Luſitanus curationum medicarum Cent. V. fol. 71.* refert; mulierem quandam ab epoto medicamento, cui admixtus crocus erat, duas puellas coloris lutei pepetiſſe. Experimentum etiam fecit *Cl. Herdot.* Cani geſtanti in utero alimenta croco copioſe condita offerens, catelli erant de nigro ad albedinem variegati coloris, excepta abdominis regione, hinc inde ſeſe volutantes, in qnibus albidiores cutis particulæ, plenarie croceo colore tinctæ fuerant.

§. XXII.

Cachecticas & hydropicas gravidas fœtus in lucem edere œdematoſo tumore turgidos obſervationes ſupra adductæ loquuntur. Ratio etiam hujus rei facilis videtur, etenim hydrops ex ſpirituaſcentiæ defectu, circula-

culatione ſangvinis & conſequenter tranſpiratione impedita, & glanduloſorum viſcerum infarctu a ſeri copia, naſcitur. Qualis autem ſanguis & lympha matris, & qualis ſpirituum conſtitutio, quale robur partium, talis etiam ſpirituum, humorum, ac ſolidarum partium diſpoſitio ac ſtatus erit, in ipſo infante & conſequenter ſimilis ad morbos proclivitas. Ex hiſce quoque non difficilis explicationis eſt, quare calculoſæ concretiones in veſica, quibus affligitur mater, in infantibus etiam recens natis, deprehendantur, utpote ex ſero, tartareis, terreis, ſalibus ad coagulationem aptiſſimis, impregnato, in ſubſtantia renali, vel veſicâ læſa promtiſſime calculi generantur, tale ſerum tartareum ad infantem tranſire & ſimiles effectus edere poſſe, res omnis dubitationis expers eſt.

§. XXIII.

Epileptici inſultus & omnes ſpirituum inordinatæ commotiones ſpaſmos, & convulſiones hinc inde in partibus diſpoſitis efficientes, lubentiſſime ex matre proficiſcuntur in infantem, motus enim facilius penetrat, quam qualitas vitioſæ materiæ; Unde quotidiana addocet experientia ad omnes animi commotiones, & nervoſi generis pathemata vehementia debilitari & affici ultra modum infantes, & quamvis nervi non pertingant ad ipſum infantem, fluidum tamen illud elaſticum actuoſiſſimum quod in nervis exiſtit, tranſit in ſuccum alibilem & ſic cum infante communicatur; Si enim lac & ſalivam ingreditur illud fluidum, quidni etiam in ſuccum corporis noſtri puriorem, ſubtiliorem tranſibit; jam autem morſus animalium rabidorum, ira percitorum, luculenter hoc comprobat, ſpiritus communica-

tionem habere cum ſaliva, & terror nutricis qui ſæpenumero ſugentibus infantibus lethalis eſt clariſſime demonſtrat a commercio ſpirituum ipſum lac non eſſe immune.

§. XXIV.

Dari etiam caſus experientia abunde docet, ubi gravidæ laborant ex vehementi morbo fœtusque edunt vitales & primo intuitu ſanos, qui tamen brevi poſt graviter ægrotant & moriuntur. Ita proxime talem nobis hiſtoriam communicavit *Excellent. Dn. Lichtenhanius Archiater Saxonicus, Patronus atque Fautor noſter majorem in modum colendus*, referens illuſtrem matronam partui jam proximam correptam fuiſſe variolis tunc temporis epidemice graſſantibus, quæ die ab invaſione tertia præſente enormiſſima hæmorrhagia enixa eſt fœtum vivum quidem, & nullis maculis conſpurcatum, qui tamen ſexta poſt nativitatem die, convulſionibus moriebatur, ſphacelo in viſceribus hinc inde apparente. Non poteſt enim aliter fieri, quin matris ſucci vitales conſpurcati ſimilem characterem ſanguini fœtus imprimant: qui autem non illico ſucceſſive tamen virulentiam ſuam prodit.

§. XXV.

Ultimo loco ſubjungenda quædam ſunt circa ſigna, ex quibus judicium formare licet, fœtum in utero eſſe imbecillem ſeu morboſum & audiendus in re primo omnium eſt *Hippocrates* qui *Sect. V. Aphor. 52.* ſcribit. *Mulieri utero gerenti, ſi lac fluat e mammis copioſe, fœtum imbecillem ſignificat. Si vero firmæ ſolidæque mammæ fuerint, valentiorem conceptionem indicant.* Hic canon non deſtituitur ſuo ratiocinio & experientia quoque corroboratur,

tur, nempe ſi gravidæ ultimis menſibus præter morem ſolitum magnum affluxum lactis ſentiant ad mammas, indicium eſt non tanta in abundantia amplius ſanguinem cum ſucco fluere in uterum, ſed ex quadam cauſa præter naturali vaſa uterina compreſſa, conſtricta eſſe, ut hac ratione intercipiatur illius affluxus. Hinc neceſſe eſt ut impetus copioſi ſanguinis ad mammas ſeu corpora flaccida diſtenſibilia derivetur; Unde materia ſpirituum & alimenti infantibus ſubtracta, neceſſario debent fieri imbecilliores. Ex adverſo etiam ſi mammæ in gravidis nimis fuerint extenuatæ indicium etiam eſt fœtus imbecillioris & intermorituri, ſicuti id in ſubſequenti *Aphoriſmo* magnus *noſter Hipp.* præclare confitetur: nam ſi mammæ, quæ alioquin a motu fœtus ad extremum usque geſtationis tempus, a lactis copia, ſolidæ eſſe debent, non ſenſim pedetentim, ſed ſubito extenuentur, indicium maximum oportere ſubeſſe cauſam & vehementem mutationem in ſanguinis & ſpirituum motu præceſſiſſe, dum vel ipſe in aliis partibus ſtagnat, inflammationem parit vel ob defectum ſpirituum & virium, chylus non generatur, vel ad mammas vehitur; uno verbo omnes extenuationes gravidarum ſubitæ periculi non ſunt expertes. Quod etiam innuit laudatiſſimus *Hippocr. Aph.55. ejusd. Sect.* dum inquit, quæ geſtantes uterum febribus corripiuntur aut vehementer ſine evidente cauſa extenuantur, eæ difficulter cum periculo pariunt aut abortientes periclitantur. Nam extenuatio illa non leve vitium in ſanguine, & robur deſtructum indicat ubi enim cacochymia eſt, ibi non poteſt conſiſtere virium robur: quandocunque autem corpus matris vitioſis humoribus abundat, vel

 in-

inteſtinus calidus depaſcens humidum motus in ſanguine cuſtoditur, fieri non poterit quin mater & fœtus ſit imbecillior quandoque autem accidit, quod mulieres gravidæ extenuentur, quia fœtus nimium conſumit alimoniam matris; Unde etiam non ſine ratione ſcribit *Hippocr.* quod tales fœminæ cum periculo pariant, quia cauſæ neceſſariæ ad partum facile tolluntur, ut ſunt robur matris, viæ apertæ, molles, ac lubricæ.

§. XXVI.

Præterea vel exceſſivus vel deficiens motus infantis in utero, ſignum eſt certiſſimum vel morboſi vel imbecillis fœtus. Motus enim plane languidus vel nullus ſi percipitur, extremam debilitatem ſignificat, qui ex imminuto affluxu boni ſucci ex matre, & defectu ſpirituaſcentiæ in ſanguine naſcitur; Si autem nimiæ vehementes obſervantur commotiones & jactationes membrorum infantis in utero, infallibile indicium eſt, convulſionibus agitari tenera membra.

§. XXVII.

Poſtremo ea conſideranda quoque veniunt, quæ magna facultate pollent fœtum morboſum in utero efficiendi. Ex omnibus autem hic obtinet principatum aer, & quidem tempeſtas aeris præſertim in hyeme nimis humida, auſtrina, ſuccedente vere ſicco & aquilonio; magnæ conſiderationis hac de re eſt *Aph. XII. Sect. II. Hippocr.* Si hyems, inquit auſtrina & admodum pluvioſa fuerit; ver autem ſiccum & aquilonium mulieres, quibus vere imminet partus, ex quacunque cauſa abortiunt aut ſi pariunt, imbecilles aut morboſos partus edunt: Ita ut vel ipſi ſtatim intereant vel tenues, vel valetudinarii vivant. Ratio nempe hæc eſt, quando hyems

flacti-

flatibus meridianis, auſtro nimirum Africo, Euro noto, & libonoto conſtat, & cœlum juſto magis pluvioſum, tranſpiratio & circulatio ſanguinis in gravidis, quæ ordinario plethoricæ ſunt, languidior & depreſſior eſt; tali vero ratione, copioſi, pituitoſi, crudi in corpore generantur humores, qui accedente aere frigidiori, ventis, aſpero Boreali ex ambitu & cortice corporis ad interiora ipſumque uterum magis truduntur, & urgentur. Unde dum nimiam relaxationem uteri, infarctum & ſanguinis impeditum motum cauſantur, non modo cauſam præbent abortus, ſed & infirmum & morboſum reddunt infantem. Aeris itaque tempeſtates in culpa ſunt, ut fœtus reddantur morboſi, & ut certum anni tempus noxium ac funeſtum, quibusdam prægnantibus ſit. Egregie hoc inſinuat *Thom. Barthol. Hiſt. Anatom. Cent. III. Hiſt 59.* Primis anni 1654. inqit, menſibus ſatis calidis, poſt æſtatem æſtuantem Haffniæ plerisque prægnantibus male ceſſit graviditas calidioris cœli vitio. Petechiis enim plurimæ occubuerunt, & gravidarum periculum ſecuturam peſtilentiam præſagiebat. Infectus certe & intemperie quacunque vitiatus aer a matre attractus facillime tenellum fœtum vel in utero enecat, ſuffocat, vel ſi robuſtior, ut inquinatum ſibique noxium aerem fugiat, ante ſtatum tempus expellit. Hinc aliæ prægnantes eadem hyeme primis menſibus abortierunt, aliquæ poſtremis, magno propriæ vitæ diſcrimine, aliæ petechiis infectæ, una cum fœtu exſpirarunt, aliæ epilepſia convulſæ, quæ ſine intermiſſione miſeras comprehendens paucarum horarum ſpatio e medio ſuſtulit.

Secundo loco & ciborum aſſumtio, exceſſus vel defectus ſive nimia ſatietas & abſtinentia, matrem & fœtum ad morbos diſponere ſolet. Nimia enim alimentorum copia, gravidis ſemper inſalubris, quæ ſua natura ad ſtatum plethoricum & cacochymicum inclinant. Succorum enim copia non rite ſubigi, circulari, & a ſuperfluis evacuari poteſt. Unde impurus alibilis ſuccus naſcitur, qui totum nutritionis negotium in fœtu pervertit. Nimia autem abſtinentia, vel inedia, ſubtrahendo ſpiritibus & corpori neceſſarium pabulum, non poteſt non eſſe fœtibus ſumme exitialis; meretur hic adduci, quod *Johan. Meurſius* Vir Clariſſ. *lib. 1.* de urbe Leidenſi *Cap. XII. p. 58.* ingentem famem, qua iſtius urbis incolæ tempore obſidionis Hiſpanicæ afflicti fuerunt, latius deſcribit, & inter alia hæc refert: Ægrotantibus & puerperis, quæ lactarunt, in dies ſingulos buccellatum ad quartantem libræ ad penſum, nonnullis in ipſo utero fœtus inedia exſtinctus & abortum multæ fecerunt. Ante omnia acidorum uſum eſſe noxium annotarunt Medici, *Garmann. A. II. Dec. I. Obſ. 149.* fructus horrei & crudi penitus ab uſu excludantur. Infantes enim naſci exinde ſolent laborantes defluxionibus catharralibus, narium obſtructione, anxia reſpiratione, ut de vita periclitentur, qua de re vide *Miſcell. Cur. Dec. II. A. X. Obſ. 83.*

§. XXIX.

Affectus animi immoderatos & intempeſtivos, quod concernit, quantam ii noceant corporibus humanis, & imprimis tenellis matrum fœtibus, dijudicari facillime poterit. In inſtanti enim hi ipſi labem inferunt fœtibus, & nulla cauſa ſolennior eſt, & celerius abortum procurare ſo-

re ſolet, quam vehemens terror, & diuturnus mœror, angor, & triſtitia:

§. XXX.

Hiſce jam diſcuſſis e re fore judico, quædam addere ex Therapeutico fonte, quibus tam Matri quam fœtui infirmo ſuccurrere poſſimus. Non autem noſtri propoſiti eſt, curam ſpecialem cujusvis affectus, quo gravida laborat, texere vel commendare, ſed ſaltem eo noſtra tendit intentio, qua ratione fœtus imbecillitas averti, & ſi ea præſens ſit, emendari poſſit. Primo omnium itaque moderationem & mediocritatem in ſex rerum non naturalium uſu, commendatiſſimam ſibi habeat gravida, & occaſiones affectuum & Phantaſmatum omnimodo ac ſtudio evitet, ſique ſangvine abundans eſt, neceſſe eſt ut Plethora & Cacochymia avertatur circa medium geſtationis tempus per debitam venæſectionem, quæ ſolet intempeſtivam fœtus expulſionem præcavere; Alvus quoque quotidie reſpondeat, eaque ad ſuum officium revocanda ope clyſteris emollientis, ſive leniori Rhabarbarino paſſulato aſſumto pharmaco.

§. XXX.

Denique ſtudeat maxime omnium virium conſervationi, cui fini ex fonte pharmaceutico inſerviunt, analeptica, mitiora aromatica, Carminativa, balſamica Eſſent. Ambræ, ſi ferri poteſt, cum Balſamo Vitæ *Excellent. Dn. Præſid.* & Spirit. Nitri mixta; Item pulveres ex C. C. præparat: Coralliis, Unicornu animali, Ebore; Externe Aquæ Vitæ, Ungaricæ, Balſam. Spir. Apoplect. regioni Abdominis ſunt applicandi. Si vero convulſionibus videtur Infans in Utero agitari, Aq. Antiſpaſmot. ex florib. Pulvis Marchion. ſpecificum Cephalicum

Michael

Michael. Mixtura ſimplex, propinanda erunt. In univerſum autem tenendum, ab omnibus fortioribus purganribus, ſudoriferis, medicamentis calidioribus, Opiatis, penitus abſtinendum eſſe, quocunque etiam affectu laboret gravida; Sed potius blande ac temperate ſemper agendum erit, ne damnum ac noxam inde contrahat infans in Utero. Sed hæc circà hanc materiam ſufficiant. DEO vero T. O. M. grates perſolvo immortales, pro conceſſis corporis & animi viribus ſicuti in toto ſtudiorum meornm Curſu, ita in hujus potiſſimum diſſertationis labore, illumque porro ſupplicibus invoco precibus, ut velit ſtudia mea ſemper ita dirigere, ut in illius gloriam proximique incremenrum cedant.

FINIS.

CL. DN. CANDIDATO

S. P. D.

PRÆSES.

DUo ſunt, quæ maxime verſentur ante oculos docentis alterum eſt doctrinæ firmitas, alterũ in profitendo candor; iis enim in rebus quæ ad ſalutem mortalium directe ſpectant, certe non ambiguis ludendum eſt opinionibus, ſed firmitas ac ſoliditas ſectanda, a qua non facili negotio quis ſe patiatur dimoveri. In his itaque tantum ea, quæ ſenſu, quæ experientia, quæ praxi eomperta, explorata, & ratiocinio ſolido demonſtrata ac roborata ſunt fideliter tradat atq; proponat. In rebus autẽ a ſenſu remotiſſimis ſi quis ad probabile pervenerit, *teſte Ariſtotele*, abſonum

ſonum tunc nihil dicet. Alterum eſt animi candor, ut nempe compendioſam ac facilem veri viam ac tramitem ſine prolixa ambage, ſine quæſtu turpi oſtendat diſcipulis & commodum ſuum, ac gloriam poſteriorem ducat diſcentium bono ac utilitate. Candidus etiam ſit, ut non ſaltem ſua laudet & magnifaciat, ſed & bene meritos qui juvare deſideria quoque diſcentium poſſunt, commendet. Deinceps quoque ingenuitatem in eo exhibeat ut quandoque ſententiam ſuam re vel ab ipſo vel ab aliis melius explorata, corrigat, emendet, politiorem reddat, tot præſtantiſſimorum Virorum præeuntibus exemplis, id quod nullus ſapiens cuidam vitio vertet, præſertim in rebus phyſicis ubi dies diem docet in Medicis, ubi Ars longa & vita brevis, maxime, ſi tangat non tam res, quam rerum explicationem. Mirifice mihi ſemper hac in re placuit pulcher locus *Celſi*, dum *pag. 546.* ſcribit: *Levia ingenia quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio multaque nihilominus habituro, convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio præcipue in eo miniſterio quod utilitatis cauſa poſteris traditur, ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus eſt.* Ab hiſce officiis, quæ genuinum docentem decent, me non alienum adhuc fuiſſe, quod citra laudem tamen dictum, boni & docti juvenes teſtabuntur. Præterea duo identidem requiro a meis auditoribus, alterum eſt induſtria, alterum mens grata, utpote ſine ſtrenuo & arduo labore, ſine aſſiduitate, ſine diſcendi ingenti ardore, nihil ſolidi nihil firmi ex ſcientiis in animum penetrat, ibi retinetur & rurſus expromitur. Diligentia Auditorum eſt, quæ ipſos doctores ſtimulat, inflammat, & gaudio afficit, ſi videant, non irritum, non fruſtraneum eſſe, ac fore ipſorum laborem ac curam. Gratam quoque deſidero mentem, non tam re, quam vo-

 luntate

luntate præſtandam, ut nempe memores ac grati ſint beneficiorum quibus fundamentum perpetuæ ipſorum felicitatis ponitur. Hinc omni occaſione devinctum & venerabilem animum oſtendant, non autem turpi oblivione, negligentia, vel animi perverſitate, fluxilitate, benefacta compenſent. Plures ex meis poſſem non fucata laude afficere, qui diligenter hæc obſervarunt, ante omnia autem Tu nominandus es Cl. Candidate, qui quam diu apud nos vixiſti, grati & diligentiſſimi Auditoris nullum in Te officium paſſus es deſiderari. Tu magna induſtria, imitanda modeſtia & præclaris aliis virtutibus ac dotibus, aditum ad noſtram benevolentiam quæſiviſti & ex facili quoque obtinuiſti. Quod ad ſtudia tua, tam in Theoria quam praxi inſignes feciſti profectus. Et cum tuum mirificum ardorem ad praxin diligenter exploratum habuerim, Te non ſine tuo fructu, ad talia exercitia, prout res tulit, uſus ſum. Alias tuas tam animi quam corporis dotes, cum ſatis notæ ſint, nolui eas prolixius recenſere. Nihil autem reſtat, quam ut Patriæ & bono publico uberes multosque fructus a te pollicear, Deum altiſſimum precans, ut omnis gratiæ ac felicitatis cumulo præclara tua cœpta ulterius juvare, augere & Patronorum præſidiis promovere clementiſſime velit. Vale.

WO Tugend und Verſtand ſich einen Sitz genommen;
Wo unverdroßner Fleiß bey der Begierde wohnt/
Da muß gewißlich auch bald hohe Würde kommen/
Denn Tugend wird verehrt und Fleiß wird wohl belohnt;

Diß

Diß wird bey ihm erfüllt / Hr. Düttel ſeine Proben
So er der klugen Welt bißhero dargethan /
Die haben ihn nunmehr mit hohen Ruhm erhoben /
Er nimt den Doctor-Hut ietzt wohlverdienet an;
Nunmehro kann er ſich recht inniglich erfreuen
Er kann vergnüget ſeyn; Denn wer in dieſem Stück
Wie Er belohnet wird / dem kann ſein Fleiß nicht reuen.
Ich freue mich mit ihm und wünſche tauſend Glück.

Dieſes ſchrieb dem Herrn Doctorando, als ſeinem bißhero geweſenen werthgeſchätzten Hrn. Contubernali u. Freund in Eil

Georg. Theod. Bartholdus,
Med. Lic. & Prof. Anatom. & Botan. in Acad. Gieſſenſ. deſignatus.

ES hält ſich die Natur ſtets in gewiſſen Gräntzen /
Und läſt an keinem Ort nichts vor der Zeit geſchehn.
Was Wunder / daß wir dann niemahlen vor dem Lenzen
Die angenehme Zier der ſchönſten Blüthe ſehn:
Daß niemal in der Welt dergleichen Zeit geweſen /
Da vor dem Sommer noch die Erndte ſich genaht:

Was

Was Wunder / daß wir erſt alsdann die Früchte le-
ſen/
Nachdem der ſpate Herbſt ſich eingefunden hat.
So wolt Herr Düttel auch nichts vor der Zeit
beginnen;
Das Altdorf kan davon nebſt Jena Zeuge ſeyn.
Drum läſt Ihn ietzt ſein Fleiß ein rühmlich End ge-
winnen/
Und Halle bringet Ihm den beſten Vortheil ein.
Es muſte dieſes erſt zur Zeitigung gelangen/
So der gelehrten Welt Er heut vor Augen legt.
Es mag gleich wer da will mit Mißgeburtē prangen:
Genug / daß Er die Art niemal bey ſich gehegt.
GOTT laß Ihn künfftig hin noch vielen Seegen
ſpühren;
So wird Er ſeines Wunſchs vollkommentlich ge-
währt;
So wird Er iede Cur auch ſo bedächtlich führen/
Und als ein kluger Artzt von iederman verehrt.

Dieſes ſetzte dem Herrn Candidaten als ſei-
nem hochwerthen Herrn Vetter, in Eile
glückwünſchend bey

Joh. Daniel Haake.